

Başvuru Numarası : 2018 / 3238
Toplantı Tarihi / Sayısı : 09.07.2019 / 90
Karar Numarası : 2019 / 37
Başvuran : M... H...
Adres : B... 1 N... T T... K... C... İ... K...
Muhatap : B... 1 N... T T... K... C... İ... K...
Muhatap Adres : B... 1 N... T T... K... C... İ... K... M...

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, B... 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunan M... H... isimli mahpusun Suriye uyruklu olduğu, 2 yıl 10 aydır Türkiye’de cezaevinde bulunduğu ve bu süre içerisinde ailesi ile iletişim kuramadığı, bu hususta defalarca resmi makamlara başvuru yaptığı ancak olumlu bir cevap alamadığı, en son geldiği B... 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda da aynı şekilde başvuru yaptığı, kendisinden ailesinin, akrabalarının adına kayıtlı telefon evraklarının istendiği, İstanbul’da bulunan halasından gerekli evrakları istediği, cezaevi idaresinin ilgili birimlerinin halasının aile tablosunda olmadığı gerekçesiyle telefon etmesine izin vermediği, halası ile telefon veya görüş ziyareti gerçekleştirilemediği, bu nedenle mağdur olduğu,

İkinci olarak, almış olduğu cezanın hukuksuz olduğu, cezası bitmiş olmasına rağmen hiçbir hukuki gerekçesi olmadığı halde halen cezaevinde tutulmakta olduğu, yerel mahkemenin verdiği karara karşı Yargıtay’a başvurduğu ancak bunun cevabını alamadığı, bu konuda da birçok resmi makama dilekçe yazdığı ancak cevap alamadığı, tüm bu yaşanan mağduriyetlerinin ortadan kalkması için yardım talep ettiği konularına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 09/10/2018 tarih ve 3438 sayılı ile kayda alınan dilekçe ile yapılmıştır.

3. Başvuru dilekçesi ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde başvurunun değerlendirilmek üzere Ulusal Önleme Mekanizması Birimine gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Başvuranın iddialarıyla ilgili olarak 6701 sayılı Kanun’un 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca B... 1 Nolu T Tipi Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden yazılı görüş istenmiştir. Kurum İdaresi 02/01/2018 tarih ve 2019/111 sayılı yazısı ile görüş bildirmiştir. İhlal iddiasına muhatap kurumun yazılı görüşünde başvuranın iddialarına ilişkin telefon evrakları, hükümlüyle ilgili belgeler yazı ekinde gönderilmiştir.

5. Muhatap Kurumun yazılı görüşü 6701 sayılı Kanun’un 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca başvurana iletilmiş ve söz konusu görüşe ilişkin olarak başvuran tarafından yazılı beyanda bulunulmamıştır.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

Başvuru dilekçesinde ifade edildiği şekliyle ve kurum idaresinin cevabı ile ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir ;

6. Başvuran; “Silahlı Terör Örgütüne (Pkk) üye olmak” suçundan 15/01/2016 tarihinde Kocaeli 2. Sulh Ceza Hakimliği tarafından tutuklanarak K... 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu’na getirilmiştir. K... 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 30/03/2016 tarihinde 4 Yıl 2 ay hapis cezasına mahkum edilmiş olup, cezası 12/11/2016 tarihinden itibaren nakil geldiği B... 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda infaz edilmektedir.

7. Başvuran aile fertlerinin Suriye’de olması nedeniyle kendisini ziyarete gelebilmeleri için kendi isteği ile Diyarbakır’da bulunan ceza infaz kurumlarına nakil talebinde bulunmuştur. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün 11/05/2018 tarihli 11056/65432 sayılı yazısıyla nakil isteğine olumlu cevap verilmiştir.

8. Başvuran 13/11/2018 tarihinde D... 1 nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’na nakledilmiştir. Daha sonra , K... 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2018/499 numaralı dosyası üzerinden, 15/01/2019 tarihli tahliye müzekkeresi ile bu kurumdan tahliye edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

9. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı” başlıklı 17 nci maddesinde; “...Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz...” hükmü yer almaktadır.

10. Anayasanın “Kişi hürriyeti ve güvenliği” kenar başlıklı 19 uncu maddesine göre “Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.” ve “Haberleşme hürriyeti” kenar başlıklı 22 nci maddesine göre; “Herkes haberleşme hürriyetine sahiptir.”

11. 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9 uncu maddesinin (i) bendinde, Kurumumuzun “özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”le görevli olduğu düzenlenmiştir. 17 nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

12. Aynı Kanunun 17 nci maddesinin dördüncü fıkrası gereğince; “*yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerin başvurunun konusu olamaz.*” 17 inci maddenin sekizinci fıkrasında; “*9 uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.*” ve dokuzuncu fıkrasında ise; “*İşleme konulmayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.*” şeklinde hüküm bulunmaktadır.

13. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin (Yönetmelik) “Ön İncelemenin Yapılması” başlıklı 48 inci maddesine göre; “*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;*

- a) Kurumun görev alanına girip girmediği,
- b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,
- c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,
- ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı,
- d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği,
- e) Belli bir konuyu içerip içermediği,
- f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı, hususları incelenir.

14. Yönetmeliğin 49 uncu maddesi birinci fıkrasına göre “Başvurunun, 48 inci maddede yer alan şartlardan herhangi birini taşımaması hâlinde incelenemezlik kararı verilir.” hükmü bulunmaktadır. Yine yönetmeliğin 49 uncu maddesi altıncı fıkrasında; “Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması halinde de, incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir.” denilmektedir.

15. Aynı Yönetmeliğin “İhlal kararı” başlıklı 69 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre; “İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir.” ve “Red Kararı” başlıklı 72 nci maddesi gereğince; İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olmadığı kanaatine varılması hâlinde ret kararı verilir.

16. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “İnfazda Temel İlke” başlıklı 2’nci maddesinin 2 inci fıkrasına göre “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.”

17. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler” başlıklı 6’ncı maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendine göre “Hükümlüler ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde tutulurlar.”

18. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı” başlıklı 66 ıncı maddesinin birinci fıkrasına göre; “Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler, tüzükte belirlenen esas ve usullere göre idarenin kontrolündeki ücretli telefonlar ile görüşme yapabilirler. Telefon görüşmesi idarece dinlenir ve kayıt altına alınır. Bu hak, tehlikeli hâlde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.”

19. 6/4/2006 tarih ve 26131 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük’ün (Tüzük) “İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri” kenar başlıklı 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi gereğine İdare ve Gözlem Kurulu’nun “ g) Tehlikeli hali bulunan ya da örgüt mensubu olan hükümlülerle ilgili olarak, telefon görüşmeleri ile radyo, televizyon yayınları ve internet olanaklarından yararlanma hakkının kısıtlanmasına karar vermek” yetkisi bulunmaktadır.

20. Tüzük'ün "Telefonla görüşme" başlıklı 88 inci maddesinin birinci fıkrasına göre; *"Kapalı kurumda bulunan hükümlüler, belgelendirmeleri koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ve vasisi ile telefon görüşmesi yapabilir."*

Aynı maddenin ikinci fıkrası (k) bendine göre; *"Hükümlü bu maddede belirtilen telefonla görüşme hakkını kullanabilmek için "Telefon Görüşme Formu" doldurur. Bu formda; telefon görüşmesi yapmak istediği kişiler ve bunlarla olan yakınlık derecesini, görüşme yapmak istediği sabit, cep telefon numaraları ile yurtdışı telefon numarasını, telefon görüşmesi yapacağı yakınlarının açık adreslerini belirtir ve gerekli belgeler eklendikten sonra idareye verir. İdare gerekli gördüğü takdirde gideri hükümlüden alınmak koşuluyla formdaki bilgilerin doğruluğunu araştırabilir. Telefon görüşme formunda yer alan bilgilerde değişiklik olması halinde hükümlü yeni bir form düzenleyerek idareye bildirir. Hükümlü tarafından formda gösterilmemiş olan kişilerle telefon görüşmesi yaptırılmaz."* Yine ikinci fıkranın (r) bendi gereğince *"Yabancı uyruklu hükümlülerin görüşmeleri için bildirdiği telefon numaralarının, bildirilen kişilere ait olup olmadığı, ayrıca; görüşmek istenen kişinin, belirtilen kişi olmadığı yönünde bir şüphe bulunması hâlinde, ilgili konsolosluk makamlarından bilgi istenir. Görüşme yapılması talep edilen telefon numaralarının kime ait olduğunu gösteren, yetkili makamlarca düzenlenmiş resmî evrakın Türkçe tercümesi, hükümlünün yasal temsilcisi veya yakınları tarafından da ibraz edilebilir."*

21. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinde Hükümlü ve Tutukluların Dışarıdaki Yakınları ile Telefon ile Görüşmeleri Hakkında Yönetmelik'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine göre; *"Hükümlü, ve tutuklular, yukarıda sayılan yakınlarından hangisiyle telefon görüşmesi yapmak istiyorsa, bir ay içinde o kişilerle olan akrabalık bağlarını, telefon numaraları ve açık adreslerini örneği Ek-1'de bulunan formu doldurarak belgeleriyle birlikte idareye verirler. Bu bilgilerde değişiklik olduğu takdirde durum aynı şekilde idareye bildirilir. İdare gerekli gördüğü, takdirde, masraflı hükümlü ve tutukludan alınmak suretiyle formdaki bilgilerin doğruluğunu araştırır."*

B. Uluslararası Hukuk

22. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7 inci maddesine göre; *"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz."*

23. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "İşkence yasağı" başlıklı 3 üncü maddesine göre; *"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."*

24. Nelson Mandela Kuralları'nın 58 inci maddesi şöyledir: *"Mahpusların gerekli gözetim altında, düzenli aralıklarla aile ve arkadaşlarıyla iletişim kurmalarına izin verilir."*

25. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Ömür Boyu Hapis Ve Diğer Uzun Süreli Cezalara Mahkûm Olanların Cezaevi İdaresince Yönetimi Hakkında R (2003) 23 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 22 inci maddesine göre; *mahpusların Aile bağlarının kopmaması için özel çaba gösterilmelidir. Bu amaçla; mahkûmlar mümkün olduğunca ailelerine veya yakın akrabalarına en yakın cezaevlerine yerleştirilmelidirler.*

Ayrıca mektuplaşma, telefon görüşmeleri ve ziyaretlerin mümkün olduğu ölçüde azami sıklıkta ve gizlilik içinde yürütülmesi sağlanmalıdır. Bu tür bir düzenleme güvenliği tehlikeye atıyorsa veya risk değerlendirmesiyle riskli olduğu tespit edilmişse söz konusu haberleşmeler, mektupların izlenmesi ve ziyaret öncesi ve sonrasında aramalar gibi makul güvenlik tedbirleri eşliğinde yürütülebilir.

26. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı (Avrupa Cezaevi Kuralları)'nın "Dış dünya ile ilişki" başlıklı 24 üncü maddesinin birinci ve beşinci paragrafına göre, (1) "*Mahpusların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışarıdaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine ve bu kişilerin mahpusları ziyaret etmelerine izin verilmelidir.*

(5) "*Cezaevi yetkilileri dış dünyayla yeterli bir iletişim sürdürmelerinde mahpuslara yardım etmelidirler ve bunun için onlara uygun destek ve yardım sağlamalıdır...*"

V. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Başvurunun 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 48 inci maddesinde aranan ön inceleme şartlarını taşıdığı görülmüş ve bu nedenle mezkûr Yönetmeliğin 49 uncu maddesinin 5 inci fıkrası doğrultusunda inceleme ve araştırma aşamasına geçilmiştir

A. Başvuranın İddiaları

28. B... 1 Nolu Kapalı Ceza İnfaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvuran, Suriye uyruklu olduğunu, 2 yıl 10 aydır Türkiye'de cezaevinde bulunduğunu ve bu süre içerisinde ailesi ile iletişim kuramadığını, bu hususta defalarca resmi makamlara başvuru yaptığını ancak olumlu bir cevap alamadığını, en son geldiği B... 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda da aynı şekilde başvuru yaptığını, kendisinden ailesinin, akrabalarının adına kayıtlı telefon evraklarının istendiğini, İstanbul'da bulunan halasından gerekli evrakları istediğini, cezaevi idaresinin ilgili birimlerinin halasının aile tablosunda olmadığı gerekçesiyle telefon etmesine izin vermediğini, halası ile telefon veya görüş ziyareti gerçekleştirmediği, bu nedenle mağdur olduğunu, ikinci olarak da, almış olduğu cezanın hukuksuz olduğunu, cezası bitmiş olmasına rağmen hiçbir hukuki gerekçesi olmadığı halde halen cezaevinde tutulmakta olduğunu, yerel mahkemenin verdiği karara karşı Yargıtay'a başvurduğunu ancak bunun cevabını alamadığını iddia etmiş ve tüm bu yaşanan mağduriyetlerinin ortadan kalkması için yardım talep etmiştir. Muhatap kurumun cevaplarına karşı başvuran, Kurumumuza ikinci bir görüş yazısı sunmamıştır.

B. İhlal İddiasına Muhatap Kurumun Yanıtı

B... 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte, Kurum idaresi tarafından;

29. Ceza İnfaz Kurumlarının eski hükümlüsü M... H...'ın 15/01/2016 tarihinde K... 2 Nolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndan nakil olarak geldiğini ve 12/11/2018 günü kendi isteği ile D... 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na sevk edilmiş olduğu, Ceza İnfaz Kurumlarında barındırılan hükümlü, tutuklu ve hüküm özlülerin telefon ile haberleşme

haklarında, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu'nun 66 ncı maddesi, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 88 inci maddesi ile Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinde Hükümlü ve Tutukluların Dışarıdaki Yakınları ile Telefon ile Görüşmeleri Hakkında Yönetmelik hükümlerine riayet edildiği ve bu hükümler çerçevesinde işlem yapıldığı,

30. Başvuran hükümlünün suçu, örgütsel konumu, uyuğu, ikamet adresi, telefon görüşmesi yapmak istediği kişilerin durumları, ülkesindeki savaş durumu, görüşme için gerekli olan belgelerin noksanlığı gibi sebepler birlikte ele alındığında, gerek ilgili evrakların tam manası ile hazır olmayışı, gerekse örgüt suçlusu olması nedeniyle yapılacak görüşmede örgütsel manada iletişim kurabilecek durumda olması düşüncesi hakkında şüphe duyulması sebebi ile hükümlü M... H...'ın telefon ile görüşme hakkını kullanması noktasında hükümlüden gerekli belgelerin talep edildiği, hükümlünün belgeleri İstanbul'da ikamet eden halası N... H...'dan talep ettiği, N... H...'ın ilgili belgeleri 12/11/2018 tarihinde Kuruma ilettiği, aynı gün hükümlünün D... Cezaevine sevkinin bulunduğu, kurum içi yapılan plânlama gereği hükümlünün barındırıldığı koğuşun telefon ile görüşme gününün Cuma olduğu ancak hükümlünün mağduriyet yaşamaması adına 12/11/2018 Pazartesi günü telefon ile görüşmesinin sağlandığı ifade edilmiştir.

31. İddia edildiği şekilde bir uygulama yapılmadığı, telefon ile haberleşme için gerekli olan resmi evrakların hükümlüden talep edildiği, ilgili evrakların hazırlanmasında ve kuruma iletilmesinde gecikme yaşandığı, hükümlünün telefonla görüşme günü olmadığı halde mağduriyet yaşamaması adına telefon hakkı tanındığı ve başvuruya esas konu hakkında kurumlarından kaynaklı bir sorun olmadığı yönünde yanıt bildirilmiştir.

C. Değerlendirme

a) Kabul edilebilirlik yönünden

32. Başvuran, almış olduğu cezanın hukuksuz olduğu, cezası bitmiş olmasına rağmen hiçbir hukuki gerekçesi olmadığı halde halen cezaevinde tutulmakta olduğu, yerel mahkemenin verdiği karara karşı Yargıtay'a başvurduğu ancak bunun cevabını alamadığı yönünde iddialar öne sürmüştür. Başvuranın, özgürlüğünden mahrum bırakılmış olsa dahi hakkındaki soruşturma ve yargılama süreçlerinde yapılan uygulamalar nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkin şikâyetlerinin 6701 sayılı kanunun 17 inci maddesinin 4 üncü fıkrasında yer alan "yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler" kapsamına girdiği değerlendirilmektedir. Kaldı ki bu aşamada başvuran ceza infaz kurumundan tahliye edildiği anlaşılmıştır. Bu nedenle başvuranın adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

33. Başvuranın ceza infaz kurumunda ailesi ile iletişim kuramadığı, telefon etme hakkından faydalandırılmadığı iddiasının ön inceleme aşamasında şekil şartlarını taşıdığı, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilmezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden olmadığı anlaşıldığından, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında kabul edilebilir olduğu değerlendirilerek başvurunun esastan incelenmesine geçilmiştir.

b) Esas incelemesi yönünden

Başvuranın Ceza İnfaz Kurumunda telefon ile görüşme hakkından faydalanamadığı iddiası, ihlal iddiasına muhatap kurumun yanıtları, ekteki bilgi ve belgeler, uluslararası düzenlemeler ve mevcut yasal mevzuat hükümleri somut olay ile birlikte incelenip değerlendirildiğinde;

34. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Üçüncü fıkrasında da kimseye "işkence" ve "eziyet" yapılamayacağı, kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan" ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı yasağı getirilmiştir (*AYM, Cezmi Demir ve Diğerleri, B.No: 2013/293, 17/7/2014, .§ 80*). Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası ve Sözleşme'nin 3. maddesi her hangi bir sınırlama öngörmemekte ve işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir.

35. AİHM, bir muamele veya verilen cezanın Sözleşmenin 3. maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için asgari ağırlık eşiği ölçütünü kullanmakta, bir muamele veya cezanın 3. madde kapsamında işkence olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine karar verilirken; muamelenin süresi, fiziksel ve manevi etkileri, cinsiyet, yaş ve mağdurun sağlık durumu gibi faktörler dikkate alınmaktadır. (*AİHM, İrlanda/Birleşik Krallık Davası , 5310/71, 18/01/1978, § 162*). Öte yandan, bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için de asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekmekte olup Anayasa mahkemesi de kararlarında, asgari eşiğin aşılmadığını somut olayın özelliklerini dikkate alarak değerlendirmektedir. (*AYM, Tahir Canan, B.No: 2012/969, 18/9/2013, § 23*).

36. Anayasa Mahkemesine göre hükümlü veya tutuklular (mahkûmlar), Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hukuka uygun olarak "bir mahkûmiyet kararına bağlı olarak tutma" olarak değerlendirilebilecek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı dışında (AYM. B.No: 2014/1711, 23/7/2014, §§ 29-33) Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına genel olarak sahiptirler. Bununla birlikte cezaevinde tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi cezaevinde güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda sahip oldukları haklar sınırlanabilir. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki "kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz" şeklindeki kural hükümlü ve tutuklulara yönelik uygulamalar için de geçerli olup bu husus, 5275 sayılı Kanun'un "İnfazda temel ilke" başlıklı 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasında "Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz." Ve yine Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde "Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir" şeklinde düzenleme ile açıkça vurgulanmıştır. Dolayısıyla verilen bir mahkûmiyet kararının veya tutuklama kararının infazında mahkûmlar için sağlanacak şartlar insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olmalıdır. (*AYM, Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 35-36*).

37. Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde kötü muamele olarak kabul edilebilecek hususların farklı şekillerde tezahür etmesi mümkündür. Anayasa Mahkemesine

göre bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (*AYM, Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 37*).

38. Anayasa'nın 17. maddesi cezaevinde tutulan bir hükümlü veya tutuklunun içinde bulunduğu şartların insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını koruma altına alır. İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların, mahkûmları, özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir. (*AİHM Piechowicz/Polonya, B.No. 20071/07, 17/4/2012, § 162*).

39. Mevcut başvuruda; başvuran Suriye'de bulunan ailesi ile iletişim kuramadığını, aile kayıt tablosu sunamadığı için telefon ile görüşme hakkından faydalandırılmadığını ileri sürmüştür. Başvuranın telefon ile görüşme hakkının kısıtlanmasına yönelik İdare ve Gözlem Kurulu tarafından alınmış herhangi bir karar bulunmamakta olup, başvuranın telefon görüşmesi yapabilmesi için istenilen evrakları Kurum İdaresine sunamamasından kaynaklı olarak yaşanan bir sınırlanma durumu söz konusudur.

40. Anayasa'nın 19. Maddesi gereğince hükümlü ve tutukluların haberleşme hürriyeti ve aile hayatına saygı hakkının sınırlanması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Öte yandan hükümlü ve tutukluların aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı, ceza infaz kurumu idaresinin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla temasını devam ettirecek önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır (*Mehmet Zahit Şahin, B. No:2013/4708, 20/4/2016, § 36*).

41. Bununla beraber bu yükümlülük yerine getirilirken ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal sonuçlarının gözetilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi ile aile hayatına saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti arasında adil bir denge sağlanmalıdır. Ancak ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal sonucu olarak idarenin müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir (*Mehmet Koray Eryaşa, B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89*).

42. Somut olayda başvuran, hükümlü olarak bulunduğu B... 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, telefon ile görüşme hakkından faydalandırılmadığını, bu husustaki taleplerine İdare tarafından yanıt verilmediğini iddia etmiştir. Bunun dışında başvuran, sürekli olarak hücre veya tek kişilik koğuşta tutulduğunu, açık hava imkânından ve cezaevinde dış dünya ile irtibatını sağlayan, gazete, dergi, televizyon gibi imkânlardan yararlandırılmadığını, mektuplaşamadığını veya ziyaretçileri ile görüşemediğini ileri sürmemiştir. Oysa ki; kötü muamele kabul edilebilecek bir hususun tespiti bakımından mahpusun ceza infaz kurumundaki yaşamı bir bütün olarak değerlendirilmelidir.

43. Mevcut başvuruya ilişkin olarak genel değerlendirme yaptığımızda; başvuranın telefon ile görüşme hakkını kullanabilmesi için gerekli belgeleri Kurum idaresine iletmesinde yaşanan gecikmenin kendisinden kaynaklı olduğu ve bu süre zarfında telefon ile görüşme

hakkından faydalanamamasının belgelerin eksikliği dışında kendisinin suçu ve örgütsel konumu, yapılacak görüşmelerde örgütsel amaçlı iletişim kurabileceği yönünde Kurum idaresinin makul gerekçelerine dayandığı, belgeler tamamlandıktan sonra başvuranın telefon ile görüşme yapmasının sağlandığı görülmektedir.

44. Sonuç olarak; bir ceza infaz kurumunda telefon ile görüşme hakkının mahpusların dış dünya ile iletişimi ve yaşam kaliteleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu değerlendirilmekle birlikte yukarıda açıklanan nedenlerle başvuruda mevcut iddialar kapsamında kötü muamele oluşturabilecek bir eylem bulunmadığı anlaşılmaktadır.

45. Bu çerçevede, 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 18 inci maddesinin dördüncü fıkrası doğrultusunda, insan hakları ihlali olmadığı kanaatine varılmıştır.

VI. KARAR

Açıklanan mevzuat ve gerekçeler çerçevesinde;

1. Başvuranın adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

2. Haberleşme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Kabul edilen iddiaları yönünden, İNSAN HAKLARI İHLALİ YAPILMADIĞINA,

4. Kararın taraflara TEBLİĞİNE,

5. Kararın KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

6. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yoluna başvurulabileceğine,

09.07.2019 tarihinde, H... M...'nun ilave görüşüyle, OYBİRLİĞİYLE, karar verildi.

EK GÖRÜŞ

6701 sayılı kanunda hangi başvuruların inceleneceği ve karara bağlanacağı açıkça belirtilmiştir. Kurum insan haklarının ihlali iddiası ile başvuru kabul edememektedir. Ayrımcılık ve Ulusal Önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları kabul etmektedir. Ayrımcılık yasağının ihlali, başvurunun konusu olmasında bir tereddüt bulunmamaktadır. Sorun, Ulusal Önleme Mekanizmasındaki başvurularda ortaya çıkmaktadır. Kurumun bu alandaki görevi:

- İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak,
- İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak,
- Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmektir.

Burada cevaplanması gereken sorular bulunmaktadır.

1-Hangi başvurular UÖM kapsamında kalmaktadır?

2-Ceza ve tutukevlerinden veya özgürlüğünden mahrum kalınan yerlerden yapılan her başvuru UÖM kapsamında mıdır?

Her ne kadar UÖM kapsamında kalan başvuruların ayrıntısı yönetmelikle düzenlenmesi gerekir ise de 6701 sayılı Kanunun ilgili maddeleri, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve Paris Prensipleri birlikte değerlendirildiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

1-Kurumun bu alandaki görevi işkence ve kötü muameleyi önlemek ve bu konuda çalışmalar yapmaktır.

2-İşkence ve kötü muamele TCK da suç olarak tanımlanmıştır. Şikayetler Cumhuriyet Savcılıkları tarafından yöntemince soruşturulur. Kurumun bu şekildeki bir iddia ile karşılaşması halinde suç duyurusunda bulunmaktan başka söz konusu iddayı soruşturma yetkisi ve görevi bulunmamaktadır.

3-Bu şekilde bir ihlalin var olduğu iddiası ile yapılan bir başvuruda başvurana; Kurumun insan hakları yasağı ihlali konusunda başvuru kabul edemediği belirtilerek izleyebileceği adli ve idari yollar gösterilerek başvurunun işleme konmaması gerektiği bildirilmelidir.

Kurumun bu güne kadar uygulamasına baktığımızda ceza ve tutukevlerinden veya özgürlüğünden mahrum kalınan yerlerden yapılan her başvuruyu UÖM kapsamında değerlendirdiği, başvuru şekil ve şartlarının dikkate alınmadığı görülmektedir. Somut başvuru da bu minvalde değerlendirilmiş ve ihlal incelemesi yapılmıştır.

Sonuç itibari ile; UÖM kapsamında kalan başvurular hakkında kapsamlı çalışmanın yapılması gerektiği kanaatindeyim.

Harun Mertoğlu
Kurul Üyesi

